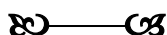


รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา
ในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา*

A MODEL FOR THE DEVELOPMENT OF THE TRANSFORMATIONAL
LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN 21st CENTURY
IN SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE



ไพเราะ มีภักดี

Pairoh Meepakdee

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Ubon Ratchathani Rajabhat University

E-mail: malodymeepakdee@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอรูปแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง กับ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่ทดลองใช้รูปแบบ จำนวน 17 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินรูปแบบ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีองค์ประกอบหลัก 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบหลักที่ 1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มี 4 องค์ประกอบย่อยได้แก่ (1) ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ใหม่ๆ และมีความชัดเจนในวิสัยทัศน์ (2) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (3) ด้านการกระตุ้นให้ยอมรับเป้าหมายของกลุ่ม (4) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ องค์ประกอบหลักที่ 2 วิธีการพัฒนา มี 4 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ (1) การอบรม หรือประชุมเชิงปฏิบัติการรูปแบบออนไลน์ (2) การฝึกปฏิบัติโดยการศึกษาดูงานจากแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ (3) การอภิปรายรูปแบบออนไลน์ และ (4) การสนทนาโดยการจับคู่รูปแบบออนไลน์ และองค์ประกอบหลักที่ 3 วิธีดำเนินการ มี 4 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ (1) การวางแผน (2) การบริหารจัดการ (3) การดำเนินการ (4) การประเมินผล

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ; ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง; ศตวรรษที่ 21

*Received July 31, 2021; Revised August 4, 2021; Accepted August 4, 2021

Abstract

This research paper aimed to present a model of transformational leadership, conducted with the quasi-experimental research with the target group including experts and administrators of schools in secondary schools. In the experimental model, 17 people were obtained by choosing a specific model. The tools used in the research were questionnaires, interview forms and assessment forms. The statistics used were percentage, mean and standard deviation. Qualitative data were analyzed by content analysis.

The research findings were as follows: A model for the development of the transformational leadership of school administrators in 21st century in secondary educational service area office. There were three main components, namely, the first component, the transformational leadership of school administrators in the 21st century, with four sub-components: (1) the creation of new visions; and clarity of vision; (2) ideological influence; (3) motivation to accept the group's goals; (4) inspiration. The second major component, development methodology, has four sub-components: (1) online training or workshops, (2) practical training through online study visits, (3) online discussions, and (4) Conversation by online pattern matching and the main component. 3. The method of operation, had 4 sub-components: (1) planning (2) management (3) implementation, and (4) evaluation.

Keywords: leadership; transformational leadership; 21st century

บทนำ

ปัจจุบันเป็นยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็วทั้งในระดับโลกและระดับประเทศ มีการเรียก ยุคปัจจุบันนี้ว่าเป็นยุคโลกาภิวัตน์ หรือยุคโลกไร้พรมแดน เป็นยุคที่สังคมกำลังเผชิญกับวิกฤติการณ์หลาย ๆ ด้าน กระแสของความคิดที่จะพัฒนามนุษย์นี้เป็นผลให้เกิดความเคลื่อนไหวในวงการศึกษามาก ซึ่งระบบการศึกษาไทยกำลังเปลี่ยนไป ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องค้นหาบทบาทหน้าที่ของตนเอง เพื่อปรับเปลี่ยนแก้ไข เพื่อให้การบริหารงานในโรงเรียนบังเกิดผลดีแก่ผู้เรียนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษา

ด้านการปฏิรูปการศึกษาในระยะที่ผ่านมาหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ตระหนักและให้ความสำคัญกับการปรับตัวให้ทันต่อกระแสความเปลี่ยนแปลง จะเห็นได้จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (2551) ได้เน้นการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน

การศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม พระราชบัญญัติ การศึกษาชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 (2560) ที่มุ่งให้มีการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดีมีความสามารถ และอยู่ร่วมกัน ในสังคมอย่างมีความสุข โดย การบริหารสถานศึกษา เป็นภารกิจหลักของผู้บริหารที่จะต้อง กำหนดแบบแผนวิธีการและขั้นตอนต่างๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างเป็นระบบ จะต้องใช้ ศาสตร์และศิลป์ทุกประการ เพราะว่าการดำเนินงานต่างๆ มิใช่เพียงกิจกรรมที่ผู้บริหารจะ กระทำเพียงลำพัง แต่ยังมีผู้ร่วมงานอีกหลายคนที่มีส่วนทำให้งานนั้นประสบความสำเร็จ ซึ่งสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2554) สรุปสาเหตุที่แท้จริง ในความล้มเหลวของ การปฏิรูปการศึกษา พบว่า ไม่ได้เกิดจากการขาดแคลนทรัพยากรทางการบริหารหรือการ ไม่มีอำนาจทางกฎหมาย หรือโครงสร้างการบริหารจัดการไม่เอื้ออำนวย แต่มักเกิดจากการ ทำงานไม่สอดคล้องหรือประสานกันของผู้นำตั้งแต่ระดับนโยบาย โครงสร้างการบริหาร จัดการ แนวปฏิบัติจนถึงระดับผู้ปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วีระวัฒน์ ดวงใจ (2556) ที่กล่าวว่า สภาพและปัญหาการบริหาร จัดการศึกษาของไทย เกิดจากปัญหาการ กระจายอำนาจสายการบังคับบัญชา ความล่าช้า การไม่มีส่วนร่วม และการไม่ยอม เปลี่ยนแปลงตัวเอง คือ การทำงานที่ไม่เน้นการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะใน ระดับโรงเรียน

จากความล้มเหลวของการปฏิรูปการศึกษาดังกล่าว จะเห็นได้ว่าผู้ขับเคลื่อน การศึกษา คือ ผู้นำ ซึ่งทำหน้าที่ ในการบริหารจัดการที่มีการปรับเปลี่ยน อันเป็นลักษณะ สำคัญที่สอดคล้องกับสังคมโลกในศตวรรษที่ 21 และภาวะผู้นำนับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญใน การนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จผู้บริหารจะต้องมีภาวะผู้นำที่ปรากฏได้อย่างชัดเจน ซึ่ง แสดงถึงพลังแห่งอำนาจในการโน้มน้าวให้ผู้อื่นทำงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร พัฒนา เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ผลลัพธ์ที่ได้ จะนำไปสู่การยอมรับในการบรรลุผลสำเร็จร่วมกันของทุกคนในองค์กร (Kotter, 1990) นำไปสู่การศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ซึ่งเป็นกระบวนการทัศน์ใหม่ โดยที่ผู้นำพยายามสร้างอิทธิพลต่อผู้ตาม เพื่อให้ผู้ตามเกิดความ ไว้วางใจ มีความรู้สึกชื่นชม ให้ความจงรักภักดี และให้ความเคารพนับถือ ซึ่งจะทำให้ผู้ตาม เกิดแรงจูงใจ ในการทำงานที่มากขึ้นส่งผลให้ได้ผล การปฏิบัติงานที่สูงมากขึ้นกว่าเดิม (Bass & Avolio, 1994) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Yukl Gary (1995) ที่พบว่า รูปแบบ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความผูกพันต่อองค์กร พฤติกรรมกลุ่ม และ ความพึงพอใจในการทำงานของครูต่อผู้บริหารโรงเรียนและส่งผลต่อการเกิดแรงจูงใจ ในการเรียนของนักเรียน

จากลักษณะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ซึ่งเป็นกระบวนทัศน์ใหม่ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพราะการบริหารการพัฒนา และการปฏิสัมพันธ์กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภายในและภายนอก เป็นฐานสำคัญที่จะปฏิรูปการศึกษาให้ผู้บริหารสามารถวางแผน กำหนดนโยบาย หรือตอบสนองกลยุทธ์ทางการศึกษาให้เปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ดังนั้น การพัฒนาภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา จึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากในยุคปัจจุบัน และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ที่ 2 ของแผนพัฒนา กระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564) ที่กำหนดให้ผู้บริหารและครูมีการพัฒนาตนเองเพื่อขับเคลื่อนกระบวนการด้านการศึกษา ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในครั้งนี้ใช้การวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยเป็น 4 ระยะ ซึ่งมีการดำเนินงาน ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพและความต้องการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน และผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2564 สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 14 จำนวน 81 คน ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ สภาพและความต้องการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2 สร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสม และ

ความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงฯ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2564 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ รูปแบบ และคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 และแบบประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 4 ประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำนวน 17 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีวิธีดำเนินการ คือ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 17 คน ประเมินความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความจำเป็นประโยชน์ของรูปแบบฯ จากนั้นผู้วิจัยปรับปรุงตามคำชี้แนะ และนำเสนอและสรุปผลการประเมินและรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

ผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัย เพื่อให้ได้องค์ประกอบหลักของรูปแบบ เพื่อสร้างคู่มือการดำเนินการตามรูปแบบ แล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมของคู่มือการดำเนินการตามรูปแบบ การนำรูปแบบไปทดลองใช้และการประเมิน ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบโดยผู้รู้รูปแบบ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลของการวิจัย 4 ประเด็น ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สรุปผลการศึกษา ดังนี้

- 1.1 ผลการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการกระตุ้นให้ยอมรับเป้าหมายของกลุ่ม

1.2 ผลการศึกษาความต้องการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สรุปได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาต้องการแนวทางในการสร้างวิสัยทัศน์ ในการบริหารจัดการที่มีการดำเนินงานสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 เพื่อกระตุ้นให้ครู และบุคลากรร่วมกันทำงาน การพัฒนาแนวทางการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ หรือการสร้าง ความตระหนักและพันธะสัญญา ในการพัฒนาสถานศึกษาร่วมกัน และวางแผนพัฒนา สถานศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี และสังคมนโยบายที่ กำหนดไปสู่การปฏิบัติได้อย่างครบถ้วน ทั้งนี้ต้องการแนวทางพัฒนาในด้านการนำแผน ยุทธศาสตร์ลงสู่การปฏิบัติโดยใช้นวัตกรรมใหม่ๆ ในศตวรรษที่ 21 ลงสู่การบริหาร รวมทั้ง แนวทาง หรือเทคนิคในสร้างแรงจูงใจภายใน การสร้างเจตคติและการคิดในแง่บวก หรือ การกระตุ้นจิตวิญญาณของทีม ตลอดจนความช่วยเหลือด้านเทคโนโลยีต่างๆ ที่สถานศึกษา จัดให้มาสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ในการจัดการเรียนการสอนหรือการปฏิบัติงาน

1.3 ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สรุปผลได้ว่า การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 4 ด้าน ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ กล้าที่ จะขับเคลื่อนนโยบายและพัฒนาโรงเรียน วางแผนการทำงานได้อย่างตรงเป้าหมาย ตลอดจนเสนอข้อคิดใหม่ๆ ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการแก้ปัญหาต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นกับ สถานศึกษาโดยดำเนินงานสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 คำนึงถึงการ พัฒนาเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น โดยสร้างความเชื่อมั่นกับทุกฝ่าย มีพันธะ สัญญาในการพัฒนานักเรียน และสถานศึกษา วางแผนพัฒนาสถานศึกษาบนพื้นฐานความ ต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง กระตุ้นให้ครู และบุคลากรทุกคนมุ่งความสำเร็จโดยมีการวัด คุณภาพของงาน และสร้างบรรยากาศเชิงบวก ให้ใช้ข้อมูล และสารสนเทศ ให้เป็น ประโยชน์ต่อการพัฒนาการปฏิบัติงานอันนำไปสู่การพัฒนาที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 สามารถกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี กล้าตัดสินใจ กล้าเสี่ยง และเป็นผู้นำใน การเปลี่ยนแปลง มีการแสดงออกซึ่งความกระตือรือร้น และกระตุ้นการทำงานแบบทีม ให้ ทุกคนมีเป้าหมายที่ตรงกันส่งเสริมสนับสนุนสร้างแรงจูงใจครูบุคลากรทุกคน ในสถานศึกษา ให้นำความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีมาใช้ในการทำงานและจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

2. ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

2.1 รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ องค์ประกอบหลักที่ 1 ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ใหม่ๆ และมีความชัดเจนในวิสัยทัศน์ องค์ประกอบหลักที่ 2 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ องค์ประกอบหลักที่ 3 ด้านการกระตุ้นให้ยอมรับเป้าหมายของกลุ่ม และองค์ประกอบหลักที่ 4 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ มีองค์ประกอบย่อย 16 องค์ประกอบ 72 ตัวชี้วัด

2.2 ผลการตรวจสอบองค์ประกอบหลักของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยการสอบถามความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ 15 ท่าน ประเมินเกี่ยวกับความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พบว่า โดยรวมและ รายองค์ประกอบ และตัวชี้วัดอยู่ในระดับมาก

2.3 ผลการประเมินความเหมาะสมของคู่มือการดำเนินการตามรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดย การสอบถามความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 คน พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านมีความเหมาะสมในระดับมาก

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาไปใช้ในสภาพจริง โดยองค์ประกอบหลักที่ 4 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ที่ทดลองใช้ พบว่า จำนวนข้อที่เป็นไปตามเกณฑ์การพิจารณา จำนวน 17 ข้อ จากจำนวน 18 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 94.44 ระดับคุณภาพ ดีมาก

4. ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีดังนี้

4.1 ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก

4.2 ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะของการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาได้ว่า หน่วยงานต้นสังกัดของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาไม่มีแผนงาน

โครงการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง หรือภาวะผู้นำแบบอื่น ๆ เพราะมีงานที่ต้องปฏิบัติ ในความรับผิดชอบมาก ขาดการนิเทศ ติดตาม แนะนำ ผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องทำหน้าที่ ในการแก้ไขปัญหาในการบริหาร และยังต้องดำเนินการงาน หรือกิจกรรมมากมาย ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาขาดภาวะผู้นำ ที่สำคัญในการบริหารหน่วยงาน จึงมักเกิดปัญหาในเชิงบริหารอยู่บ่อย ๆ ผู้บริหารหน่วยงานระดับผู้บังคับบัญชาควรให้ความสำคัญและเห็นประโยชน์ในเรื่องของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องมีความภาวะผู้นำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะการใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารงาน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการทำให้การดำเนินงานของสถานศึกษาประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย และมีประสิทธิผล โดยผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถและทักษะต่าง ๆ และที่สำคัญคือภาวะผู้นำ ของผู้บริหาร เพราะผู้บริหารจะต้องปฏิบัติงานเพื่อส่งเสริมช่วยเหลือให้เพื่อนร่วมงานสามารถทำงานด้วยความถูกต้องเหมาะสม มีความกระตือรือร้นและบรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา และในการปฏิบัติจะต้องเน้นการจัดการแบบมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้เพื่อนร่วมงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการทำงาน มีการกระตุ้นให้ยอมรับเป้าหมายของกลุ่ม เพื่อนร่วมงานให้ใช้ดุลยพินิจในการแก้ปัญหา สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑาทิพย์ สุจริตกุล (2562) ได้ศึกษาค้นคว้าเรื่องภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในยุคประเทศไทย 4.0 กรณีศึกษา: องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดภูเก็ต ซึ่งพบว่า คุณลักษณะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความสัมพันธ์ ในทิศทางเดียวกันกับองค์กรสู่ยุคประเทศไทย 4.0

องค์ประกอบย่อยด้านการสร้างวิสัยทัศน์ใหม่ๆ และมีความชัดเจนในวิสัยทัศน์ ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย คือ 1) การวางแผนพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 2) การบริหารจัดการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 3) การดำเนินการตามกิจกรรมการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 และ 4) การประเมินผลการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

การสร้างวิสัยทัศน์นับว่าเป็นกระบวนการที่สำคัญในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา เพราะเป็นการกำหนดทิศทางในการพัฒนา และก่อให้เกิด การเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ภาวะผู้นำด้านนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิลาญ ปฎิพัตม (2550) ได้ศึกษารูปแบบ ภาวะผู้นำและประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามีองค์ประกอบ ด้านการมีวิสัยทัศน์ มีความสำคัญ กับการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนมากที่สุด ได้แก่ การสร้าง ความสำเร็จในการกำหนดนโยบาย การมองโลกในแง่ดี การเปิดโอกาสให้ผู้อื่นเข้ามามีส่วน ร่วมมีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีการวางแผนการทำงานสร้างเป้าหมายร่วมกับผู้ใต้บังคับบัญชา

องค์ประกอบย่อยด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ในการพัฒนาภาวะผู้นำการ เรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 4 องค์ประกอบ คือ 1) การวางแผนพัฒนาภาวะผู้นำการ เปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 2) การบริหารจัดการพัฒนาภาวะ ผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 3) การดำเนินการตาม กิจกรรมการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 และ 4) การประเมินผลการพัฒนาภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาใน ศตวรรษที่ 21 การมีอิทธิพลอย่างมีอย่างมีอุดมการณ์ เป็นพฤติกรรมที่ผู้นำสร้างความ ไว้วางใจ เชื่อถือ ศรัทธาและการสร้างความเคารพนับถือในตัวของผู้นำ รวมถึงการประพฤติ ตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีโดยยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม และความถูกต้องในการทำงานและ การดำเนินชีวิตประจำวัน การสร้างความรู้สึกลอยสบายนับถือตนเอง เห็นว่าตนเองมี ความสำคัญ มีความเชื่อมั่นและภาคภูมิใจในตนเอง ข้อค้นพบดังกล่าว สอดคล้องกับ งานวิจัยของ ประยุทธ์ ชูสอน (2548) พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ประสบผลสำเร็จในการบริหารมีพฤติกรรมภาวะผู้นำด้านการมี อิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ โดยการแสดงให้เห็นถึงความเชื่อถือศรัทธา การประพฤติตน ให้เป็นแบบอย่างที่ดีและการควบคุมอารมณ์ได้ในสถานการณ์วิกฤติ

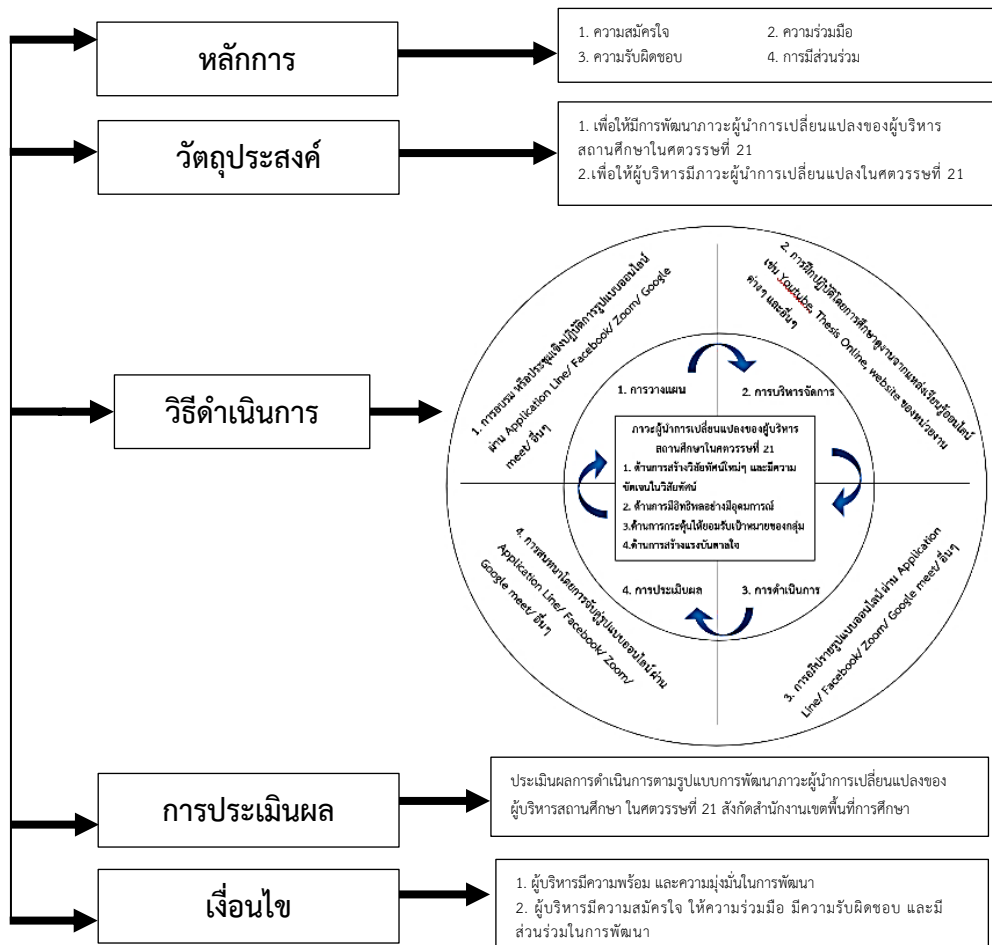
องค์ประกอบย่อยด้านการกระตุ้นให้ยอมรับเป้าหมายของกลุ่ม มีองค์ประกอบย่อย 4 องค์ประกอบ คือ 1) การวางแผนพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 2) การบริหารจัดการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 3) การดำเนินการตามกิจกรรมการพัฒนาภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 และ 4) การประเมินผลการ พัฒนาภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยผู้บริหารมี การวางแผนโครงสร้างกรอบภารกิจงานไว้อย่างชัดเจนสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษ ที่ 21 ทุกส่วนร่วมกันวางแผนจัดโครงสร้างงานอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารให้การส่งเสริม และ

สนับสนุนให้บุคลากรปฏิบัติงานเต็มความสามารถ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูกิจ ผลทิพย์ (2555) ได้ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครระยองในศตวรรษหน้า โดยมีพฤติกรรมการบริหารโรงเรียน 4 ด้าน คือ ความมีบารมี การคล้อย การกระตุ้น ยอมรับเป้าหมายกลุ่ม การมุ่งความสัมพันธ์เป็นรายบุคคล ผลการวิจัยพบว่า มีพฤติกรรม การแสดงออกในการบริหารงานอยู่ในระดับมากทุกด้าน ผู้บริหารสร้างแนวทางให้บุคลากร ร่วมกันทำงานเพื่อเป้าหมายเดียวกัน พัฒนาทัศนคติ และน้ำใจแบบทีมงานแก่ครู และ บุคลากร

องค์ประกอบย่อยด้านการสร้างแรงบันดาลใจ การพัฒนาภาวะผู้นำการ เปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 ด้านนี้มีองค์ประกอบย่อย 4 องค์ประกอบ คือ 1) การวางแผนพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 2) การบริหารจัดการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 3) การดำเนินการตามกิจกรรมการพัฒนาภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 และ 4) การประเมินผลการ พัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งผู้นำ พยายามสร้างแรงบันดาลใจกระตุ้นผู้ตามให้เกิดแรงจูงใจในการทำงาน ปลุกฝังค่านิยมและ สร้างจิตสำนึกที่ดี โน้มน้าวให้ผู้ตามทำงานโดยมุ่งที่ผลประโยชน์ส่วนรวมเหนือผลประโยชน์ ของตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ หงษ์เพชร ทองอินทร์ (2554) ได้ศึกษาสภาพและ แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาของรัฐในจังหวัด เชียงราย ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา มีภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน ได้แก่ การ สร้างแรงบันดาลใจและการดำรงไว้ ซึ่งอำนาจส่วนบุคคล โดยผู้นำมีการให้กำลังใจผู้ร่วมงาน การกระตุ้นจิตวิญญาณของทีมสร้างความมั่นใจให้ผู้ร่วมงานในการทำงาน ให้บรรลุ ความสำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพตลอดจนถึงการมองโลกในแง่ดีและการใช้ วิกฤติให้เป็นโอกาส ในการทำงาน

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผู้วิจัยได้ สังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้ โดยแสดงเป็นรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ วิธีพัฒนา การประเมินผล และเงื่อนไข ความสำเร็จ ดังนี้



ภาพที่ 1 แสดงสรุปรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรนำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่ค้นพบจากงานวิจัย นำไปเป็นข้อมูล การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรตระหนักและนำแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ไปใช้ในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาได้ทุกสังกัด

3. บุคลากรที่รับผิดชอบด้านการพัฒนาวิชาชีพของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีความรู้ ความเข้าใจและศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

4. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรศึกษาคู่มือการดำเนินการตามรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยเฉพาะการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นกระบวนการที่สามารถปฏิบัติได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อการพัฒนาภาวะผู้นำ และพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวมให้มากขึ้น โดยใช้พัฒนาทั้งหน่วยงานการศึกษา และผู้นำทางการศึกษา

2. ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ เพื่อขยายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวมให้กว้างมากขึ้น

3. ควรมีการศึกษา ค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของครูในศตวรรษที่ 21 เพื่อขยายภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงไปสู่ครู และบุคลากรทางการศึกษาอื่น ๆ ด้วย

เอกสารอ้างอิง

- จุฑาทิพย์ สุจริตกุล. (2562). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในยุคประเทศไทย 4.0 กรณีศึกษา: องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดภูเก็ต. *วารสารมหาจุฬานาครธรรม์*, 6(10), 4930-4931
- ชูกิจ ผลทิพย์. (2555). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลระยองในทศวรรษหน้า*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ประยุทธ์ ชูสอน. (2548). *พฤติกรรมภาวะผู้นำและแนวทางการพัฒนาสู่ความเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- ปิลัญ ปฎิพิมพาคม. (2550). รูปแบบภาวะผู้นำและประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษา เอกชน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พระราชบัญญัติการศึกษาชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545. (2560, 8 กันยายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 134 ตอนพิเศษ 221 ง. หน้า 40-41.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. (2551). การศึกษาการบังคับใช้. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการ.
- วีระวัฒน์ ดวงใจ. (2556). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 22 และ 23. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2554). พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- หงษ์เพชร ทองอินทร์. (2554). การศึกษาสภาพและแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาของรัฐในจังหวัดเชียงราย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- Bass, B. M. & Avolio. (1994). *Transformation Leadership Development*. California: Consulting Psychologists press.
- Kotter. (1990). *The Leadership Challenge*. (3rd ed). San Francisco: Jossey-Bass.
- Yukl, G. (1995). *Leadership in Organizations*. (3rd ed). New Jersey: Prentice-Hall, Gate wood D.